

Handläggare
Fanny Adebrink
Kanslienheten

Diarienummer
14KS/0279

Svar på motion (s) om satsning på särbegåvade barn i förskola och skola

Förslag till beslut

Motionen avslås.

Beslutsnivå

Kommunfullmäktige.

Bakgrund

Socialdemokraterna har vid kommunfullmäktiges sammanträde den 21 maj 2014 motionerat om en satsning på särbegåvade barn i förskola och skola.

Ärendebeskrivning

Socialdemokraterna har i en motion framställt fem yrkanden avseende särbegåvade barn; en handlingsplan för särbegåvade barn ska utarbetas och tillämpas i Värmdö kommuns förskolor och skolor, utvidgande av socialdemokraternas föreslagna resurspool till att även omfatta kompetens om särbegåvade barn, initiera ett kompetens- och erfarenhetsutbyte med andra kommuner och forskningsinstitutioner, införa kompetensutveckling inom skolan kring särbegåvning samt att öka samverkan mellan skolan, skolhälsovården och "Hamnen".

Motionärerna anför att särbegåvade barn särskilt behöver lyftas fram i Sverige och i Värmdö kommun och att ytterligare insatser krävs för att fånga upp särbegåvade barn i Sverige.

En definition av särbegåvning är: "den är särbegåvad som kontinuerligt förvånar både kunskapsmässigt och tillämpningsmässigt genom sin osedvanliga förmåga i ett eller flera områden, både i skolan och vardagslivet"¹. Ett särbegåvat barn har en inre motor och kreativitet utöver det vanliga. Förutom särbegåvad används begreppen särskilt begåvade barn, begåvning, hög begåvning, högpresterande. Särbegåvade barn och högpresterande barn är dock inte samma sak. Särbegåvade barn förvånar kontinuerligt och deras handlingsmönster tas inte alltid emot positivt i skolan då de ofta ifrågasätter.

¹ Roland S Persson, *Särbegåvning: Ett differentierat fenomen med sociala konsekvenser*, URL <http://socialmedicinstidskrift.se/index.php/smt/article/view/1092/887>, (2014-07-10)

Internationellt är arbetet med särbegåvade mer utbrett än i Sverige där det har funnits ett synsätt om ett motsatsförhållande mellan en jämlik skola och individers särskilda begåvningar. Andra kommuner arbetar med insatser för särskilt begåvade barn och ett nätverk av kommuner har gemensamt arbetat fram ett gemensamt förslag till handlingsplan. Värmdö kommun arbetar redan idag med området särbegåvade barn och har i SKL:s matematiksatsning, PISA 2015, vikt en heldag åt forskning på området.

I Skollagen (2010:800) kap 3 § går det att läsa följande:

Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. [...] Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Bedömning

Socialdemokraterna har i en motion föreslagit att det ska satsas på särbegåvade barn. Motionärerna anser att särbegåvade barn ska särskilt ska uppmärksammas.

Det föreslås att motionen avslås. Precis som motionärerna anför ska barns bästa komma i första rummet. Skolan har ett kompensatoriskt uppdrag och det innefattar både elever som är i behov av stödåtgärder och elever som är i behov av utmaningar för att utvecklas. Redan idag finns lagstiftning där alla barn ska ges ledning och stimulans för sitt lärande. I begreppet alla barn ingår särbegåvade barn. Det signalerar att alla barn är viktiga, även särbegåvade barn. Värmdö kommun har redan idag ett arbete för att förbättra kunskapsresultaten och stimulera eleverna till bästa resultat där särbegåvade barn särskilt har lyfts.

Ekonomiska konsekvenser

Då motionen föreslås avslås, medför beslutet inga ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för miljön

Då motionen föreslås avslås, medför beslutet inga konsekvenser för miljön.

Konsekvenser för medborgarna

Då motionen föreslås avslås, medför beslutet inga konsekvenser för medborgarna.

Konsekvenser för barn

Då motionen föreslås avslås, medför beslutet inga konsekvenser för barn.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts i samråd med proVarmdo.

Handlingar i ärendet

Nr	Handling	Bilaggs/Bilaggs ej
1	Motion (S) Satsning på särbegåvade barn i förskola och skola	Bilaggs

Sändlista för beslutsexpediering

Motionärerna
pro Värmdö

Stellan Folkesson
Kommundirektör

Marja Larsson Ajne
Kanslichef

Motion till Värmdö kommunfullmäktige

2014-05-21

Satsning på särbegåvade barn i förskola och skola

I Sverige finns det en stor politisk enighet kring att barns bästa ska komma i första rummet. Vi är överens om att barn har samma människovärde som vuxna och att de behöver särskilt stöd och skydd.

Förskolan och skolan skall utformas utifrån elevers olika behov. Vi är överens om att alla barn ska få möjlighet att utvecklas utifrån sina förutsättningar. Det står skrivet i skollagen och gäller även särbegåvade barn. Denna minoritet glöms idag ofta bort i skolan såväl i Sverige, som i Värmdö kommun. Vi ser att positiva steg har tagits i PISA-gruppens arbete med matematik, men vi ser att ytterligare insatser krävs för att fånga upp denna elevgrupp i Värmdös skolor. Värmdö kommun saknar idag en handlingsplan för arbetet med särbegåvade barn.

Vår strävan att skapa "en skola för alla" innebär stora utmaningar att möta grupper med särskilda behov, även de barn som har någon form av särbegåvning. Vi behöver säkerställa att skolan arbetar aktivt för att möta denna grupp barn.

Särbegåvade barn motsvaras av 2,2 % av befolkningen i världen (Wechsler Scale)¹. Denna idag relativt osynliga grupp är ungefär lika stor som gruppen av barn i stora behov av stöd.

I Värmdö kommun finns ingen samlad statistik över särbegåvade barn. I maj 2014 kan vi konstatera att 9772 Värmdöbarn går i förskola, familjedaghem, förskoleklass, grundskola samt gymnasium. Rent statistiskt kan vi anta att vi har strax under 200 barn och ungdomar i vår kommun som är särbegåvade.²

Skillnaden mellan särbegåvade och högpresterande elever

Särbegåvade barn är inte samma som högpresterande elever. Särbegåvade barn får, till skillnad från högpresterande, ofta problem i skolan. Lärare har ofta inte förmåga att se vilka barn som är särbegåvade, utan uppfattar dem istället som bråkiga eller annorlunda.

De har en kreativitet som är exceptionell. De ifrågasätter det mesta, även regler och auktoriteter. Särbegåvade accepterar inte alltid uppgifterna. De har en stor inlärningsförmåga och är helt ointresserade av att prestera på uppgifter som de uppfattar som meningslösa. En del blir även utagerande. Ett utmärkande drag är att de ofta står utanför det sociala umgänget i klassen.³

¹ http://en.wikipedia.org/wiki/Wechsler_Intelligence_Scale_for_Children

² Statistik från Peter Fahlander, economicontroller kundvals- och finansieringsavdelningen 2014-05-19

³ Joseph S. Renzulli Director- The National Research Center on the Gifted and Talented University of Connecticut Storrs, Connecticut, The Three-Ring conception of giftedness) <http://www.gifted.uconn.edu/sem/semart13.html>

Särbegåvade barn behöver alternativa inlärningsmetoder

Världens forskare är överens om att särbegåvade elever generellt inte får det stöd som de behöver. Dessa elever blir understimulerade och uttråkade och mister sitt intresse för skolan. Skolan måste hitta en pedagogik som anpassar sig för särbegåvade barn.

Vi behöver bli bättre på att se individen och ta tillvara det unika hos varje barn. Det är bra att vara öppen med olikheterna och lyfta fram dem i klassen. Särbegåvade kan hjälpa andra att ifrågasätta och tänka längre.

Den nya skollagen (2010:800)

Den nya skollagen beslutades av riksdagen 22 juni 2010 och började tillämpas 1 juli 2011 (1 juli 2012). På Skolverkets hemsida beskrivs viktiga förändringar i den nya skollagen. En sådan förändring är "Alla elever har rätt att utvecklas så långt som möjligt utifrån sina egna förutsättningar. Det gäller även elever som lätt uppnår kunskapsmålen."

Det handlar om hur skolorna förmår skapa goda lärmiljöer och individanpassad undervisning. Lagen anger tydligt att alla, och inkluderar uttryckligen elever som lätt når kunskapskraven eller har speciella talanger, har rätt till en individanpassad undervisning och uppmuntran för att "utvecklas så långt som möjligt" utifrån sina förutsättningar.

Skolinspektionens rapport 2014: Stöd och stimulans i klassrummet

"Rätten att utvecklas så långt som möjligt"

Skolinspektionen har granskat om skolorna ger eleverna såväl stöd som stimulans i undervisningen. Granskningen visar att många skolor behöver förbättra sitt arbete.⁴

Läraren har en dubbel utmaning när det gäller att ge stöd till de elever som har svårt att hänga med i undervisningen samtidigt som lärarna ska stimulera de elever som har lätt för sig och som behöver utmaningar för att komma vidare i sitt lärande.

Andra kommuner

SKL har i samarbete mellan sju andra kommuner (Borås, Karlstad, Landskrona, Luleå, Sollentuna, Uppsala, Umeå) tagit fram en handlingsplan för 2014 - 2015 för att säkerställa att skolan möter särbegåvade elevers behov. Detta är ett bra initiativ. En handlingsplan bör ses som ett första steg i ett långsiktigt arbete där vi vill säkerställa att vi tillgodoser de särbegåvade barnens behov.

Tendensen visar att detta är en politisk fråga på högsta nivån, då särbegåvade barn räknas bort ifrån skolstatistiken utifrån tanken av dessa barn kan klara sig själva. Det gör de inte.

Kunskapen om de särbegåvade barnen är relativt liten och begränsad såväl hos lärare, specialpedagoger, och politiker i Sverige.

⁴ Skolinspektionen, rapport 2014:2, Stöd och stimulans i klassrummet- rätten att utvecklas så långt som möjligt <http://www.skolinspektionen.se/Documents/Kvalitetsgranskning/stod-och-stimulans/kvalgr-stod-och-stimulans-2014-2.pdf>

Andra länder

I många länder utbildar man lärare, både i lärarutbildning och i fristående kurser, i hur man särskilt anpassar pedagogiken för särbegåvade elever. Exempel på sådana länder är Tyskland, England, Ungern, Ryssland, Kina, USA, Luxemburg och Finland vilket vittnar om att många länder i vår omvärld tar denna grupps utmaningar och behov på fullaste allvar.

Konsekvenserna av att ingenting görs

Idag präglas ofta särbegåvade barns skolgång av att det är att många som mår dåligt, blir mobbade i skolan, underpresterar för att passa in i gruppen samt känner sig ensamma och missförstådda under hela sin skoltid, eftersom de inte tänker och gör samma som de andra. Det uppstår ofta problem i samspelet med jämnåriga, för de tänker och agerar inte som barn generellt.

Tristess och brist på social acceptans leder inte bara att dessa barn stannar i utvecklingen och blir "medelmåttor", utan ofta får betydligt allvarigare konsekvenser, som t ex: underprestation, könsidentitetsrelaterade problem, ätstörningar, ensamhet, skolvägran, stress och även efter att ha mått dåligt under flera år, risk att hamna i depression (som i värsta fall kan leda till självmord).⁵ En elev som aldrig möter verkliga utmaningar riskerar också att misslyckas högre upp i klasserna på grund av bristande studieteknik. Många glider igenom låg- och mellanstadiet och får alla rätt på proven utan ansträngning. Men när kraven sedan ökar, har de ingen vana att läsa läxor eller plugga till prov.⁶

Särbegåvade kan ha svårt att redovisa uppgifter stegvis eftersom de är snabba och hoppar över tankeled. Det händer ofta i matematiken. För att kunna följa läroplanen, som kräver bevis i steg, behöver man ibland anpassa sig efter de här barnen. Det gäller att fånga upp och berömma alla elevers styrkor och ge dem stöd inom deras svaga områden.

För många särbegåvade är utanförskapet det stora existentiella dilemmat. För "att passa-in" i gruppen, en hel del underpresterar medvetet under skolåren för att slippa sticka ut.

Särbegåvade barn är ofta mycket känsliga och lätt sårade, med en stor känsla för rättvisa. De behöver hjälp för att förstå hur de själva fungerar, och varför de ofta krockar i möte med andra människor.

Genom att förstå sina egna behov och begränsningar, samt hjälp dem att hitta strategier för att hantera detta, kan de lättare möta omvärlden och kunna förstå det sociala spelet. När stödet brister för denna grupp av elever, tappar de koncentrationen samt motivationen för skolarbete och går miste om kunskaper och lärande.

Amerikanska uppgifter visar att ända upp till 20 % av de särbegåvade barnen hoppar av skolan.

⁵ För vidare läsning se till olika publikationer av Roland S. Persson Professor i pedagogisk psykologi i Jönköpings Högskolan- en ledande forskare inom området särbegåvning/eller Anita Kullander skolpsykolog i Rättviks kommun med stor erfarenhet av begåvade barn, med ett särskilt uppdrag att ta hand om särbegåvade skolelever. Anita driver ideellt på Facebook flera grupper under namnet Filurum på temat särskilt begåvade barn, både för allmänheten och föräldrar. Hon fick Mensa priset 2013.

Roland S.Persson:

<http://www.dn.se/nyheter/sverige/nio-av-tio-extra-begavade-mar-daligt-i-grundskolan/>

<http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:343651/FULLTEXT01.pdf>

<http://www.svt.se/nyheter/sverige/sarbegavade-barn-far-ofta-problem-i-skolan>

Anita Kullander:

<http://www.sydsvenskan.se/inpa-livet/hon-ser-skolans-brister/>

[http://www.sfsp.se/Sidor/Lankade artiklar/Anita Kullander 2013 02 .pdf](http://www.sfsp.se/Sidor/Lankade%20artiklar/Anita%20Kullander%202013%2002.pdf)

⁶ <http://www.skolvarlden.se/artiklar/alla-ar-olika-men-lika-infor-skollagen>

Brist på kunskap leder till felaktig diagnostisering och medicinering

Forskning kring särbegåvning har bedrivits internationellt under en längre tid, men inte i någon större utsträckning i Sverige. Det saknas kunskap om särbegåvning i vårt samhälle på alla möjliga nivåer och inom flera instanser. Det leder till att många särbegåvade barn felaktigt diagnostiserad med ADHD, autism och Asberger och riskerar därmed att medicineras.

Att vara särbegåvad är ingen diagnos. Symtomen försvinner när de får rätt stöd och miljön i skolan anpassas utifrån deras behov. En rättighet de idag har enligt svensk skollag.

Resursfördelning och anpassning

Den nya skollagen säger att "Alla elever har rätt att utvecklas så långt som möjligt utifrån sina egna förutsättningar". Detta gäller också rätten till resursfördelningen.

Särbegåvade elever kan uppmanas i skolan och få rätt stimulans utan behov av stora investeringar. Med små och flexibla anpassningar som inte innebär stora kostnader, kan skolan lätt nå dessa elever. Det gäller att differentiera undervisningen så att den passa olika behov och förutsättningar.

Läraren har en avgörande betydelsen för elevernas lärande. För att lyckas med den här gruppen handlar det om lärarens förmåga att anpassa undervisningen. Det krävs kunskap och utbildningen bland lärarna för att kunna motivera dessa elever.

Ibland det gäller om att få individualiserade läxor. Att kunna använda sig av modern teknik och datorer i skolan. Att hitta en mentor i visa ämnen då eleven visar ett speciellt intresse eller talang som t.ex. matematik eller spetsundervisning i ett specifikt ämne. Att vara öppen för acceleration av studietakten, så att eleven flyttas upp en till två årskurser eller läser vissa ämnen tillsammans med äldre elever.

Våra förslag-Framtidens skola och En skola för alla

Vi önskar att kommunfullmäktige beslutar att bifalla våra förslag att skapa "Framtidens skola". En modern, inspirerande och inkluderande skolan där alla elever ges möjlighet att utvecklas till sin fulla potential. En skola med plats för nytänkande, kreativitet, entreprenörskap, innovation och utveckling. En interkulturell skola. En skola med barnen i centrum. En skola där inga barn ska känna sig utanför eller utsatta. "En skola för alla", på riktigt.

Vi yrkar att:

1. **En handlingsplan för särbegåvade barn** utarbetas och tillämpas i Värmdö förskolor och skolor.
2. **Utvidga vår föreslagna resurspool** till att även omfatta kompetens om särbegåvade barn.
3. **Initiera ett kompetens-och erfarenhetsutbyte med forskning och andra kommuner.**
4. **Införa kompetensutveckling** av lärare, skolhälsopersonal och annan skolpersonal kring särbegåvning.
5. **Öka samverkan mellan skolan, skolhälsovården och "Hamnen"** för att säkerställa att särbegåvade barns behov möts och fångas upp vid övergång mellan olika enheter.

För Socialdemokraterna i Värmdö

Christer Hedberg
Henrik Paulsen
Cecilia Ramning
Ann-Kristin Särnbrink

Pär Simon Marguiles
Disa Pählman
Karin Aaseby